Узбекистон Республикаси номидан ХАЛ КИЛУВ КАРОРИ

2024 йил 04 ноябрь

Сирдарё тумани

У.Курбанов Сирдарё туманлараро иктисодий судининг судьяси раислигида. судья ёрдамчиси К.Махамаджонов котиблигида. даъвогар "WHITE - GOLD KLASTER" масъулияти чекланган жамияти манфаатида Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Сирдарё вилоят худудий бошкармасининг жавобгар "KAZANFAR BOBO" фермер хўжалигидан 84 821 052 сўм асосий қарз ундириш тўгрисидаги даъво аризаси ва унга илова қилинган хужжатларни даъвогар вакили К.Атақулов (2024 йил 4 ноябрдаги №481-сонли ишончнома асосида)нинг иштирокида Сирдарё туман, Сирдарё шахри, Хондамир кўчаси, 1-уйда жойлашган "Агробанк" АТБ Сирдарё филиали биносида бўлган очик сайёр суд мажлисида кўриб чикиб, куйидагиларни,

АНИКЛАДИ:

"WHITE - GOLD KLASTER" масъулияти чекланган жамияти (кейинги ўринларда "даъвогар" деб юритилади) манфаатида Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Сирдарё вилоят худудий бошқармаси (кейинги ўринларда "палата" деб юритилади) судга даъво аризаси билан мурожаат қилиб, "KAZANFAR BOBO" фермер хўжалиги (кейинги матнларда "жавобгар" деб юритилади)дан 84 821 052 сўм асосий қарзни ундиришни сўраган.

Суд мажлисида даъвогар вакили жавобгар томонидан 2022 йил тарафлар ўртасида тузилган бошоқли дон харид қилиш бўйича тузилган шартнома юзасидан қарздорлик тўлаб берилмаётганлигини, жавобгарнинг қарздорлиги маҳсулотларни етказилганлиги бўйича қабул қилинган счёт-фактуралар билан ўз тасдиғини топганлигини, 666 300 сўм пуллик чегирма учун қарздорлик ҳисобланган бўлса-да, нима асосда ушбу пул маблағи ҳисобланганлигини асословчи ҳужжатлар мавжуд эмаслигини билдириб, даъвони тўлик қаноатлантиришни сўради.

Суд мухокамаси вақти ва жойи тўғрисида белгиланган тартибда хабардор қилинган палата ва жавобгар суд мухокамасига келмади, ушбу холатда суд ишни Ўзбекистон Республикасининг Иқтисодий процессуал кодекси 128,170-моддасига асосан палата ва жавобгар иштирокисиз мавжуд хужжатлар асосида кўришни лозим топади.

Суд, ишда иштирок этувчи даъвогар вакилининг тушунтиришларини тинглаб, ишдаги мавжуд хужжатларни ўрганиб чиқиб, қуйидагиларга кўра даъвогарнинг даъво аризасини қисман қаноатлантиришни лозим топади.

Ўзбекистон Республикасининг қонунлари ва бошқа норматив-хуқуқий хужжатлари Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси асосида ва уни ижро этиш юзасидан қабул қилинади. Бирорта қонун ёки бошқа норматив-хуқуқий хужжат Конституциянинг принцип ва нормаларига зид бўлиши мумкин эмас. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси 130-моддаси биринчи қисмига кўра, Ўзбекистон Республикасида одил судлов фақат суд томонидан амалга оширилади.

ФК 236-моддасига асосан мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса - иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофиқ лозим даражада бажарилиши керак.

Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодекси (кейинги матнларда "ФК" деб юритилади) 465-моддасининг биринчи қисмига биноан, контрактация шартномасига мувофиқ қишлоқ хўжалиги маҳсулотини етиштирувчи қишлоқ хўжалиги маҳсулотини қайта ишлаш ёки сотиш учун бундай маҳсулотни харид қиладиган шаҳсга - тайёрловчига шартлашилган муддатда топшириш (топшириб туриш) мажбуриятини олади, тайёрловчи эса бу маҳсулотни қабул қилиш (қабул қилиб туриш), унинг ҳақини шартлашилган муддатда белгиланган баҳода тўлаш (тўлаб туриш) мажбуриятини олади.

ФКнинг 449-моддасига кўра сотиб олувчи етказиб бериладиган товарлар хакини шартномада назарда тутилган хисоб-китоблар тартиби ва шаклига амал килган холда тўлайди. Агар тарафлар келишувида хисоб-китоблар тартиби ва шакли белгиланмаган бўлса, хисоб-китоблар тўлов топширикномалари билан амалга оширилади.

Агар маҳсулот етказиб бериш шартномасида товарлар ҳақи олувчи (тўловчи) томонидан тўланиши назарда тутилган бўлса ва у ҳақ тўлашдан асоссиз бош тортса ёки товарлар ҳақини шартномада белгиланган муддатда тўламаган бўлса, етказиб берувчи сотиб олувчидан етказиб берилган товарлар ҳақини тўлашни талаб қилишга ҳақли.

Иш хужжатларига кўра, тарафлар ўртасида 2022 йил 5 сентябрда бошокли дон харид килиш бўйича фьючерс шартномаси тузилиб, унга кўра, жавобгар (етказиб берувчи) даъвогар (харидор)га 2023 йил ғалла ҳосилидан 97 тонна буғдой маҳсулоти мазкур шартномада шартлашилган муддатда топшириш, даъвогар (харидор) эса бу маҳсулотларни қабул қилиш ва улар учун ҳақ тўлаш мажбуриятини олган.

Шартноманинг 1.1-бандида "хўжалик" (жавобгар) "сотиб олувчи" (даъвогар)га 2023 йил хосилидан давлат стандарти бўйича махсулотни топшириш, сотиб олувчи эса хўжаликни ушбу шартномада белгиланган тартибда бошокли дон уруғлиги билан таъминлаш ва махсулот ҳақини тўлаш мажбуриятини олган.

Шунингдек, даъвогар томонидан жавобгарга берилган маҳсулотлар учун учун юборилган электрон ҳисобварақ-фактура жавобгар томонидан эътирозсиз қабул қилинган.

Модомики, Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодекси 47-моддаси биринчи ва иккинчи қисмларида, товарларни (хизматларни) реализация қилишда юридик шахслар ва якка тартибдаги тадбиркорлар, агар мазкур моддада бошқача қоида назарда тутилмаган бўлса, ушбу товарларни (хизматларни) сотиб олувчиларга ҳисобварақ-фактурани тақдим этиши шартлиги, ҳисобварақ-фактура қоида тариқасида, электрон ҳисобварақ-фактуранинг ахборот тизимига электрон шаклда расмийлаштирилиши белгилаб қўйилган.

Холбуки, шартнома бўйича жавобгар даъвогарга 97 тонна буғдой маҳсулоти етказиб бериши керак бўлган ҳолда, 49,3 тонна буғдой маҳсулоти етказиб берилган. Етказиб берилган маҳсулот қиймати ва кўрсатилган

хизматлар хисобидан жами 133 879 900 сўмни ташкил этган. Даъвогар томонидан шартнома шартларига кўра, жавобгарга 2023 йилда бошокли дон махсулоти етиштириш учун жами 218 700 900 сўм микдорида махсулотлар берилган ва хизматлар кўрсатилган.

Натижада жавобгарга берилган уруғлик буғдой, минерал ўғит ва бошқа маҳсулотлар етказиб бериш ва пуллик чегирмалар ҳисобидан даъвогар олдида 84 821 052 сўм қарздорлиги вужудга келган. Даъвогарнинг қопланмаган қарзни узиш тўғрисидаги талабномаси жавобгар томонидан оқибатсиз қолдирилган.

Даъвогарнинг 666 300 сўм пуллик чегирма учун қарздорлик ҳисобланган бўлса-да, нима асосда ушбу пул маблағи ҳисобланганлигини даъвогар томонидан асослаб берилмади. Тарафлар ўртасида тузилган шартномада ҳам топширилган буғдой ёки берилган маҳсулотларга нисбатан пуллик чегирма ушланиши тўғрисида келишув мавжуд эмас. Бундан ташқари, ушбу маблағ бўйича жавобгарга электрон счёт-фактура юборилганлигини асословчи ҳужжатлар даъвогар томонидан судга такдим этилмади.

Суд, даъвогарнинг 666 300 сўм пуллик чегирмани асосий қарзга қўшиб хисоблаши ва уни ундиришни сўраш бўйича даъво талаби асоссиз бўлганлиги учун ушбу суммани қаноатлантиришдан рад этишни лозим топади.

Даъво талабининг 84 154 752 сўм қисми асослилиги ишдаги шартнома, жавобгар томонидан қабул қилинган электрон счёт-фактуралар, бир томонлама тарафлар ўртасида қарздорлик бўйича солиштирма далолатнома ва бошқа ҳужжатлар билан тасдиқланади.

Жавобгарга берилган пул маблағлари, минерал ўғит ва бошқа маҳсулотлар етказиб бериш ҳисобидан даъвогар олдида 84 154 752 сўм қарздорлиги счётфактуралар ва иш ҳужжатлари билан ўз исботини топади.

Юқоридагиларга асосан суд, даъвогарнинг жавобгардан 84 154 752 сўм асосий қарз ундириш тўғрисидаги даъво талабини қаноатлантиришни, қолган даъво талабини қаноатлантиришдан рад этишни лозим топади.

Шу билан бирга суд, давлат божи ва почта харажати масаласини мухокама қилиб, Ўзбекистон Республикасининг Иқтисодий процессуал 118-моддаси хамда 2020 йил 06 январдаги № 600-сонли "Давлат божи тўгрисидаги" Ўзбекистон Республикаси Қонунига илова қилинган давлат божи ставкалари 2-банди талабига микдорининг мувофик, даъвонинг қаноатлантирилган қисмига мутаносиб равишда 1 683 095,04 сўм давлат божини ва почта харажатини жавобгар зиммасига юклашни ва олдиндан тўланган 37 500 сўм почта харажатини жавобгардан даъвогар фойдасига ундиришни, даъвогардан 13 326 сўм давлат божини ундиришни лозим топади.

Юқоридагиларга асосан ҳамда Ўзбекистон Республикасининг Иқтисодий процессуал кодекси 112, 113, 118, 176-180-моддаларини қўллаб, суд

КАРОР КИЛДИ:

"WHITE - GOLD KLASTER" масъулияти чекланган жамияти манфаатида Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Сирдарё вилоят худудий бошқармасининг "KAZANFAR BOBO" фермер хўжалигидан 84 821 052 сўм асосий қарзни ундириш тўғрисидаги даъво аризаси қисман қаноатлантирилсин. "KAZANFAR BOBO" фермер хўжалиги хисобидан даъвогар "WHITE - GOLD KLASTER" масъулияти чекланган жамияти фойдасига 84 154 752 сўм асосий қарз ҳамда олдиндан тўланган 37 500 сўм почта харажати ундирилсин.

Даъвонинг қолган қисми қаноатлантиришдан рад этилсин

"KAZANFAR BOBO" фермер хўжалиги хисобидан 1 683 095,04 сўм, "WHITE - GOLD KLASTER" масъулияти чекланган жамиятидан 13 326 сўм давлат божи Республика бюджетига ундирилсин.

Хал қилув қарори қонуний кучга киргач ижро варақаси берилсин.

Хал қилув қароридан норози тараф шу суд орқали Сирдарё вилоят суди иқтисодий ишлар бўйича судлов ҳайъатига ҳал қилув қарори қабул қилинган кундан бир ойлик муддатда апелляция, ҳал қилув қарори қонуний кучга киргач олти ойлик муддатда кассация тартибида шикоят беришга ҳақли.

Судья

У.Курбанов

